

امروز من، دیروز من، فردای من.

کارهای امروز من، کارهای دیروز من، کارهای فردای من.

کارهای امروز دوستان من، کارهای دیروز دوستان من، کارهای فردای دوستان من.

«الفبا»ی این شماره‌ی ما می‌خواهد شما را با نگاه تازه‌ای آشنا کند. در این نگاه فرآیند فکر کردن برای کشف و حل مسأله‌ها سفر هیجان‌انگیزی می‌شود. مسافر این سفر سیستم‌ها هستند. سیستم‌ها در زمان حال، گذشته و آینده تحلیل می‌شوند. این تحلیل برای اجزای سیستم‌ها و اطرافیان سیستم‌ها هم اتفاق می‌افتد. وقتی از سیستم صحبت می‌کنیم. برای این سیستم‌ها می‌توان نمونه‌های زیادی را بر شمرد: از محصولات فنی مورد استفاده شما تا شاید منظومه‌ی شمسی آشنای شما!

گزاره‌های ابتدای این نوشته را دویاره مرور کنیم: «امروز من، دیروز من، ...». در این جا می‌خواهیم کاربردی کردن نگاه چندپنجره‌ای را برای یک سیستم تمرین کنیم. اگر دقت کرده باشید در این گزاره‌ها سیستم مورد نظر «من» نام دارد. فکر می‌کنم نیازی به معرفی این سیستم نباشد، چون شما خودتان را بهتر از نگارنده می‌شناسید!! نگاه چندپنجره‌ای در جست‌وجوی یافتن رابطه‌های ناپیداست. رابطه‌ها و تعاملاتی که در رویارویی با مسأله‌های گوناگون از وجود آن‌ها غفلت می‌کنیم. برای آشکار شدن این تعاملات یکی از پیشنهاددهای تئوری حل مسأله‌های ابداعی (TRIZ) توجه به فضای سیستم‌ها در طول زمان است. منظور از فضا سه بخش سیستم، اجزای سیستم و اطراف سیستم بوده و مقصود از زمان توجه به حال، گذشته و آینده سیستم‌ها می‌باشد. در ادبیات نوآوری نظام یافته اگر نام و نشانی از ستون فکری فضا/ زمان/ تعامل‌گرایی یافتید، به یاد داشته باشید که ابزارهای کاربردی این ستون تفکر به دنبال دیدن تعاملات پیدا و ناپیدا هستند. کارشناسان حل مسأله توجه نکردن به این تعاملات را ناشی از تمایلات فکری آدم‌ها می‌دانند. این تمایلات که اتفاقاً در طول زمان شکل گرفته است، سبب می‌شود تا یک واحد سازمانی در برابر تغییرات برخی از روال‌ها مقاومت نشان دهد یا یک شخص از شنیدن فرضیه‌هایی در مورد آینده که به نفع او نیستند سر باز زند. به نفع ماست که در گام‌های گوناگون یک فرآیند کشف و حل مسأله نگاه چندپنجره‌ای را به کار ببریم. ساده‌ترین ابزار برای تمرین کردن این نوع نگاه، ساختن ۹ پنجره است و سپس نگاه کردن از دریچه‌ی هر یک از پنجره‌ها. نکته‌ی مهمی این‌جاست که ابتدا باید موضوع خانه‌ی مرکزی این پنجره‌ها را مشخص کنید. بقیه‌ی داستان قواعد خاصی دارد و ندارد اما فعلاً نیازی به آشنایی با این قواعد نیست چون در حال یادگیری «الفبا» هستیم!

پیشنهاد می‌کنم به یکی از مسأله‌های این روزهای خود فکر کنید. یک سیستم اصلی را که با بحث مسأله‌ی شما در ارتباط است، انتخاب کنید و در پنجره‌ی مرکزی در نظر بگیرید، سایر پنجره‌ها را چگونه می‌بینید؟! یادتان باشد شما در آغاز یک سفر هستید و در این سفر در جست‌وجوی یافتن تعاملات پیدا و پنهان در فضا و زمان.